

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی

صافی ۱۰

مدیری : آق چوره اوغلی یوسف

ییل ۳

۲۳ کانورتانی ۱۳۲۹

بیاض قوشلر ، آلتین اوقلر اوچوشیور ... سن کینه
 کورمیورسک ، نیم کوزم اوردده ... لا کین باق بیراز
 سنده بیر آن یوکسه کلره ، ده کیزلره آنکینه .
 بولوندیغک باطافلقده خاستالقلی صیجاق یاز
 سوندوره جک کوزلریکک نورینی ، باق بخله ،
 باق یوقاری ، آشاغاردده هیج بیر کونهش بارلاماز .
 باق یوقاری ، باق یوکسه که ، یوکسکلره و دیگله ...
 ایشته بیکک صدا بویوک تورکلکمک سه سیدر .
 ایشته سانا کوسته ردیکم بیر کونهشدر آلمله .
 بو کونهش که وجدانلره حیات ، امید که تیریر .
 بو کونشدر بویوک دویغو ، بویوک امل معبدی .
 بو کونشده تعقلر ، قارائنقلر هب آریر ؟
 نیم روحم بو کونهشه دوغرو جیقیدی ، اریدی .

« نهیه دالغین دورویورسک ؟ » دییه رک

نجی آرتیق اویانديرما ، آی ملک .

نارخانه

ساعلمی

عثمانلیجه نك

یازیسی ، لغتی ، املاسی ، قواعدی ، ادبیاتی

ادبیات

(باشی ۲ نجی ییلک ۱۸ نجی صایبسنده)

ایشته بو شرائط داخلنده بو دورلری کچیرن ادبیات قدیمه منز - سائر
 اصلاحاتمزه باقنجه - شناسی دوری اعظمی همتیه کر چکدن معقول و مناسب

بیر اصلاحات کورمش ، بوده ناجی و پیرو لری زمانه قدر دوام ایتمشدر . اوندن
صوکره « تررت فنیه اریانی » کرچکدن مهم بیر سیا اولق اوزره جهره
کوستروب ایچلرندن بهضری ارباب ادبی ممنون ایتش و بیر جوقلری ایتمش
ایسهده هر حال وکارده ناجی ادبیاتنه قارشى مستقل بیر جهره کوسترمشدر .
دور مشروطیتده جیقان برقاچ مسلك ادباسیله مشغول اوله مادیغمندن و ذاتاً
سن و سالز ایلریله یوب و ادیمزده دکیشدیکندن بونلره دائر بحث یوروتمکدن
اظهار عجز ایدرم ؛ و شو بیاناتدن آنلره اهمیت یرمه مک کیبی بیر معنا
آ کلاشیلیمه سین ، علمک هر نوعی اوزرینه هر یولد نیت خالصه ایله جالیشانلر
ذاتاً و طبیعتاً محترمدرلر . اصابت ایتسه لرده خطا ایلسه لرده مأجوردرلر . یالکز
شونی سوویه مکده مصر و مجبورم که بیزم عثمانلی عنوانی تختنده بیر سیماض بیر
قومیتمز وار که هیچ بیر وقت عیناً باشقه بیر قومه نشیه و تطبیق ایدیلیمه یز .
کذلک بیزم ادبیاتمزلده بیر خصوصیتی واردر . عثمانلی عرب ، کورد ، آرنلر
وغیر ذلک هپسی بو ادبیاتی وجوده کتیرمشلردر . بو ییزه علم ادبجه بک یاقین
اولان عرب ، عجم ادبیاتنه عیناً بکزمه مدیکندن باشقه حتی کندی اخوانمزدن
اولان اویغور - که بوکون چاغتای دینی وریورلر - تاتار ، آذربایجان ادبیاتنکده
عینی دکلدر .

(عثمانلیجه) ساده (اویغورجه) ، (تورکمنجه) و سائر جهیه قیاساً (تورکجه)
دیمک ایسهده اونلره قیاس ایدلیجه جک درجده تورکجه انکدن چیقمشدر . واقعا
شبهه یوقدر که لسانمزل اساسی تورکجه در . تورکجه نکه ده ال ظریفی ال مترقیسی در .
آنجا ق دیکر تورک شعبه لری لسانلریته بیزمکی قدر یانانجی لغتار کیرمه مشدر .
دیگر شعبه لرک هیچ بیرى بونک قدر یانانجی به مغلوب اولما مشدر . عوام آراسته
قوللانیلان دیلمزده یانانجی کله لر همان یارییه یاقیندر . بیرده اریورم (مجمول)
تکلم و کتابت وادیات لسانمز واردر که اونده یانانجی کله لر وقاعده لر لسانمز
ظالدر . (ویسی ، ترکی) کیبی زمانمز ادیبلرندهده اوله انصافسزلی واردر که
یازیلرنده (اولدی بولدی) کیبی افعال معاونه ایله (در - دن - ایسه - بن -
سن - هپ) کیبی ادواتدن باشقه تورکجه کله لر بولونمز . اونلره سورسه ک

« نه یابهیم ، نیم عالی حسیاتی ، یاخود ترجمه ایده جکم بویوک سوزلری تورک کلمه لری احاطه ایده مه یور ، یاخود یک قبا ، یک سونوک قالیور . » دیرلر . هر بجه ، عجبجه کلمه لک اساس وضعی بیلمه دیکنرندن ، کونا کون بحازی معناره فاصل استعمال و نقل ایدلدیکنه واقف اولمادقلرندن ، حاصلی یابانجی کلمه لر کندیلرینه قارائلق اولوب روحنه نفوذ ایده مه دیکنرندن اونلرک هر بیرنده کندیلرنجه بیر حال کورورلر . کلمه لک اینی ، بونی ، آغیرلغی ، خفیفلکینی ، طعمی ، رنگینی ، یومشاقلغی ، قاتیلغی تعیین ایدنلر وار . بیر لغوی ، بیر ادیب ذوق سلیم حاصل ایتدیکی کندی دیلی حقنده مخارج ، آهنگ ، استعمال علاقه سیله بویله مطالعه ده بولنه بیلیر سده یابانجی دیلدن آلدینی - علی الخصوص که معناسنی لغت عثمانیه دن اوکرندیکی - کلمه لر حقنده بویله عجیب فکرئرده بولونمهنه شاشیلیر ...

حاصلی لسانمز دیگر تورک شعبه لری لسانلرینه بکزه مز . عثمانلی قومی نه ایه لسانی ده اوکا کوره بر (عثمانلیجه) در . عثمانلی حکومتی داخلنده اولان متنوع اقوامک رسمی لسانیدر . هر ولایتده هر قوم - کندی لسانیه دکل - بولسانله مراملری حکومت آکلاتیرلر . بو متنوع قوملر ایچندن یتیشن علما ، حکما ، شعرا هب بولسان ایله اثر وجوده کتیر مشلردر . بو کیبی سیلاردن طولایی بولسان ایچنه حسابمز یابانجی فکرلر ، تعبیرلر ، ضرب مثلر ، کلمه لر کیرمشدر . تورکجه بو یابانجی کلمه لری کلام شکلنه کیرمک اوزره دیزمک وظیفه سنی کور یور . بو صیراده کندیسندن بیر قاج افعال معاونه ایله بیر آزده ادوات قوللانیلور . بعضاده بیر ایکی تورکجه کلمه فاصله آرایه صوقولیور . ایشته (عثمانلیجه) بودر . تورکچیلر عثمانلی تورککرینک و لسانلرینک دخی دیگر تورککری کبی استقلال قومیسنه اوغراشیورلر . بو دیل یاشاتیله جق ، بو دیلده ادبیات صحیحه تأسیس ایدیله جکسه اولا بالاده سوبله دیکمز وجهله دینلرک حروفی ، املاسی قواعدی تقرر ایدوب لغتی جمع ایدله لیدر . مهجور و مذبی اولانلرندن ایجاب ایدنلری احیا اولونمهلیدر . ایجاب زمانه کوره بیر چوق تعبیرلر ، اصطلاحلر - ظایت قابیلیتی اولان لسانمزدن - تولید و ایجاد ایله مه لیدر . ایجابنده بیکرمی به بالغ اولان دیگر تورکجه شعبه لرندن ترجیحاً آلمه لیدر . دیلزده تقرر ایتمش هر بجه ،

عجمجه کله لرك املاسنى معناسنى (تورکاشمه) قاعده سنه تطبيقله قطعياً بنمسه ليدر .
بالاده لغت مبحثنده سويله ديكلريمز اجرا ايدمله ليدر . تدريجه و ثابت بير تثبيت
طالمانه ايله ياييله جق بو همتر سايه سنده لسانمز او وقت حسن ذاتيسى ايله
تجلى ايدر .

يازيله جق كتب ادبيه كلنجه : هيچ بير قوم سلسله ماضيه نى قيروب
آتوبده ادبياتى يكيدين تأسيس ايله مه مشدر . بلكه ادوار ماضيه نك حقى ،
قبضى تماميله كوستره رك كندى زمانه كتيرمش ، كندى زمانه و لسانك ،
قوميتك ، ادبيات مؤسسه نك مقتضاسنه كوره تجديد ايله مش و ترقى ايتدير مشدر .
بوده ماضيدن غفلت و اعراض ايله اولمز ، بلكه ماضى ادبى نى غايت اى ييلمك
ميسر اولور . قيصه جه سويله به جكسه ك عربى ، فارسى ، توركى ، شو اوج لسانك
ادبياتنده احاطه تامه سى اولميان (عثمانلى ادبياتى) استادى عد اولونامز .
بوكون دقت اولونوسه كنيج اديبلريمزك اك كزيده سى ، كندى طائفه نك
استادى صايالانلرى بو اوج لسان ادبياتنده ، هيچ دكسه عثمانلى ادبيات
قديمه سنده وقوفى اك زياده اولانلريد . دكرسز ماضيلر بيله اهمال ايديله مز .
قالدى كه بيزم ماضى ادبمز كرچكدن تبقه لايقدر .

بناء عليه يازيله جق كتب ادبيه نك بيرنجيسى قافيه ؛ ايكنجيسى عروض -
وزن فارسى ، و وزن مى - ؛ اوچنجيسى قواعد ادبيه - معانى و بيان و بديعه
متعلق ادبيات قديمه مزك صنايعى - يازيلوب زمانه كوره مستحسن اولانى قبول
اولنه جق ، اولونمايانك عيبى تشرىح ايديله رك رد ايديله جكدور . علم قرض شعر
دخى بو قواعد كتابنده مندرج بولنه جقدر . زمانمزده كى مترقى قوملرك صنايع
وبدايىندن بيزه موافق اولانلرى آينه جق و مثاللرى اولاقدا آثارندن آرايه جق ،
بولونه مزسه يكيدين انشاد ايديله جكدور . دورديجيسى عثمانلى ادبياتى نارنجيدركه
عرب و عجم و عموم تورك ادبياتنه عائد مفصل بير مدخله كيريشوب عثمانلى
ادبياتك ظهورندن زمانمزده قدر غايت كنيش و احاطه لى هر دورك انواع نظمى
ونثرى و شاعرلرك ترجمه حيات علميسى يازمله لى و مؤسسلر و مخترع و موجدلر
ايله اسلافك آثارنى تعبير ديكلره و صورت آخرله تكرر ايدن عاجز شاعرلر

آیرد ایدلمه لی و هر بیر لرینک دورینه و محیطنه کوره اثرندن آکلاشیلان حسیات
بسط اولونمه لیدر ؛ یعنی عثمانلی ادبسی اوروپا شاعرلرندن بیرینه بکزمه تیله رک
اونک ترجمه حالی بونک حسابنه عیناً ترجمه ایدلمه لیدر . بشنجیسی عموم
(تذکره شعرا) لر ایچندن - عمرنده ایکی بیت انشاد ایدره رک خاطر ایچین
تذکره یه یکمیش کبار زاده لر ایله آناری مندرس اولمش ، یالکیز تذکره ده ایکی
بیتی قالمش شاعرلردن صرف نظرله - صاحب دیوان و منطوم ، منشور آنارصاحب
ادبانک تراجم احوالی یازیلوب فقط هپسینک آناری کوروله رک ، ممکن مرتبه
ادیب حقنده حائز معلومات اوله رق جمع اولونمه لیدر . آلتنجیسی غایت مقتدر
احاطه لی ادیبلر طرفندن عموم اکابر و مشاعر شعرا و ادبانک منطوم ، منشور
اثرلرندن بیر قایچ جلد دروننده مفصل بیر (منتخبات) وجوده کتیرمه لیدر .

بالادن بری سوبله نیلن (قافیه ، عروض ، قواعد ادبیه ، تاریخ ادبیات ،
تراجم احوال ، منتخبات) دن مکتبلر ایچین کوزل خلاصه لر التقاط ایلمه لیدر .
عثمانلی لساننه عائد تصور ایتدیکم کتابلر ارباب غیرت طرفندن
وجوده کتیریله جیک اولورسه بلکه او وقت بیزم لسان و ادبیاتمز
کنجلیمزه معلوم اولورده اوندن سوکره بیله بیله لسانمزی تهذیب ایدرلر .
باشقه دیلله رک قایتولاسیونلرندن قورتاروب مستقل بیر عثمانلی تورکی دیلی
یاپازلر . یوقسه بوگونکی مساعی هپ وقوفسزجه اولور ؛ اونکچون نمره
ویرمه یور . دیلزه شو حالنده مثلاً (اویغورجه) دیرکی - تورکجه نک شعبه لرندن
بیری معناسنه اوله رق - (عثمانلیجه) دیوبده تورکجه مراد ایتک اصلاطوغری
دیکلدر . فاصل که موسیقیمزده بویله در ، تربیه مزده بویله در ؛ کنجلیمز ادبیاته
دائر متصور اولان اثرلری ده اوقورلرسه او وقت بیله بیله نظمیزی ، نثریمزی
تجدید ایدرلر . شعرلیمز بیزم حسیاتمزی شامل اولور . او یله بیلمدیکمز ،
آکلامه دیغمز اوروپا حسیات عاشقانه سنی عثمانلی دیلیله نظم ایدوبده آدینی
(عثمانلی شعری) قویمازلر . انسانلرک مشترک اولدینی حسیات عالیهنک اقتباسی
باشقه در . بو ارباب معرفتک ضاله سیدر . عجمدن آلدیغمز وزنلرله بیزم ملی
وزنلری اوکره نیرلرده موزون شعرلر یازارلر . هر نوع نقائصدن تهذیب ایدوب

مستقل قىلدىقلىرى اسان ايله بيزم وزنمزدە بيزم صنايع ويدايمىزله بيزم حسياتمىزى
تصوير ايدىرلرسه او وقت (عثمانلى قومنىك عثمانلى دىلى ايله يازمىش عثمانلى آنارى)
دىنلدىكى وقت (تورككردن على بير شعبهك توركجه-سيله يازمىش توركجه آنار)
معناسى افاده ايدر.

بىردە طوائف عثمانيه اينچندە بيزمده - عرب ، كورد و سائرە كىي - خالص
تورككلمىز و اونكده تورك وزننده ، تورك حسياتنده اشعارى واردركە بوندن
آريجه بحث ايدىلهك درجهده تفصيلاتى دايدىر . بوبابده عثمانلى توركجهسى
علما-سندن رائف باشازاده فؤاد بك اطرافليجه تبتعاتده بولونمىشده هنوز
نشر ايتمه مشدىر . احمد حكمت بك قارداشمىزده بر اثرنده خايلى تفصيلات
ويرمىشدر . غالباً بر مقدارى مجموعە مىزده نشر ايلهدى . نجيب غاصم بكده
بىر آراق تورك اوزانى طوبلادى .

ادبيات مايه مىزك شعرنده باشليجه ايكي اساس وار : بىر نچىسى وزنىدر كە
پارماق حسابى اوزىدر . [ذاتاً عربك ، عجمك وزنىده پارمقنه صاييله-سيله كىي
كىي براز اوزاتوب قيصصالتقى شرطيله بيزم اوزانمىزده افاعيل تفاعيلك بيرىنه
اويار] . بوزاده بىر شېه وار : بىر قومك اوزان شعر به سنى عجباً او قومك ادباسى -
مثلاً جانى نه قدر ايسترسه هر مصرعى اون بشر ، اون سكىزر ، يا خود در در ،
بشر پارماق حسابيله و يا خود ايستەدىكى افاعيل ، تفاعيل ايله - ايجاد ايدە بىليرمى ،
ايجاد ايدە مىزى ؟ - عرب اوزانى امام خليل طرفندن خلقك اغزندن طوبىلماق
صورتيله وجودە كلىشدر .

ابكسجى اساسده تورك شعرىنك طرز افاده-سيدر كە ممكن مرتبه آجىق
توركجه و عرب عجم قواعدندن عارى بىر صورتده يازمقە چاليشىلور . بونده كى
شېه دىخى تورك وزننده و خلقك قوللاندىنى اسانك ايله وحتى - باشقه-سانك كلمه لرنى
قوللانماق ايچىن - غير مانوس توركجه كلمه لى ايجاد ايتمكە برابر خلقمىزك اصلا
خاطر و خياله كلمه ين ، كلمه مين اينجه خيالاتى ، غامص تشبىهاتى ، سائر دقيق
برطاقيم صنايعى حاوى اولان شعرلر - شېه سىز بك كوزللىرىده بولونمقە برابر -
ملتىمىزك ترجمان حسياتى صايىليرمى ؟

فقط بو شبهه یی قبول و یا انکار طریقله ایراد ایتمه یورم . بلکه بین الادبا حل اولونماسی لازم بیر شبهه اولمق ظنیله ایراد ایله یورم . بیزه اوله کلیورکه بیر قومک حسیاتی فوقنده کی بیر معنایی نه قدر آجیق تورکجه یازسهک او قوم آکلایه مز . بیر صنعت شعریه نک کذلک آجیق تورکجه اولمقله ذوقته وارمه مز . شو صورتده هر قومک ادبیاتی ، عامی ، کمالی ایله ترقی ایدر . علمنک فوقنده اولان ادبی اثر او قومده شایع اولمز .

ملی ادبیاتمزدده بویکی مسائل حل ایدلمه لی ؛ وزنلر ، سائر لوازم ادبیه جمع ایدلمه لی . اوزون قیصه متنوع اثرلر یازمالیدر . مشروطیتدن بری ظهوره کلن حرکت ملیه دن آکلانلایغنه کوره . بیزم ملی اشعارمز ، مجموع عثمانلی اشعار قدیمه سنه غلبه ایدمه جکدر . کرچه عثمانلی حکومتی پایدار اولدجه معلوم اولان ادبیات عثمانیه طرزنده نظمدر وجوده کتیر نلرده اکسیک اولمایه بیلیرسه ده بیز استقبال ادبیزی شعر ملیمزدده کوروروز . فقط بیزم شانلی ماضیمزک محصلولی اولان والآن انافس آثار وجوده کتیرن ادبیات قدیمه عثمانیه دنده مستغنی اوله مایز . آندن جهت جهت مستفید اولوروز . استفاده اولسونده نه نامله وهانکی طرزده اولورسه اولسون . وجیهه ملیه نی ایفا ایدن کیمسه سائر صورتده دخی مستفید اولمقدن منع ایدیه مز .

ملی وزنمزدده ملی حسله له شعر سویله مک شو ایکی اوج سنه ظرفنده حیره شایان بیر صورتده ایاریله دی . بیر درجه ده که آناطولینک اورتیه سننده یاشایان امی بیر تورک دخی آکلایه جق وفکری ، نشاطی ، شوقی ، نشه سی ، ییکیتلکی آرتیه جق صورتده اورنکلر وار . هرچشیددن اک اینی نمونه لرده بیزم تورک بوردی چونکننده اورتیه لغه یاییله قدمدر . بویکدیشله بیر ایکی گوبک کچر کچمز عثمانلی تورکلرینک کره لک ادبیاتی اولانجه پارلاقغیه کندینی کوستره جکدر . اوزون مقاله مک آلت طرفی بویله قیصه کسمکه مجبور اولدم بوندن صوکره بومقاله لرده صایدیم (علوم ادبیه) نک نمونه لرینی یازه جیم .

اُطرغانه